

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПОКРАЩАННЯ СТАНУ ТА ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

І.О.Бансева, кандидат економічних наук, старший викладач

Е.В.Червен, кандидат економічних наук, доцент

Миколаївський державний аграрний університет

У забезпеченні ефективного розвитку аграрних підприємств вирішальне значення має їх техніко-технологічна оснащеність, без чого неможливо виробляти конкурентоспроможну продукцію. Проблемами вивчення сучасного стану технічної бази сільгосп підприємств та заходами щодо її укріплення займається помітна частина вчених-аграріїв, але цілий ряд пов'язаних з ними питань поки що залишається невирішеним. Між тим, в Україні, на жаль, в останні роки має місце неповне і нерівномірне забезпечення підприємств окремими видами сільськогосподарської техніки. Якщо по плугах, сівалках і культиваторах цей показник знаходиться у межах 74-87%, то по різних тягових класах тракторів він коливається від 17 до 87%. Особливо складне становище — з тракторами тягового класу 5т і більше (забезпеченість 17%). Між тим, сучасні енергозберігаючі технології вирощування сільгоспкультур передбачають широкогозахватне агрегування причіпних машин і знарядь, суміщення в одному проході агрегату кількох агротехнічних операцій, що у свою чергу потребує застосування саме енергонасичених тракторів великої потужності.

Важливим залишається питання забезпеченості сільгосптоваровиробників зернозбиральною технікою. Якщо на початку 90-х років її парк в Україні становив 113 тис. машин, то нині їх залишилося 65 тис. До того ж, коефіцієнт їх технічної готовності щороку знижується на 15%.

Уявлення про рівень забезпеченості аграрних підприємств тракторами та зернозбиральними комбайнами надає табл.1. Дані по країні в цілому порівнюємо з аналогічними показниками Степової її зони та Миколаївської області. Порівнюючи один з одним вказані в табл.1 роки необхідно визнати, що практично у всіх

аналізованих регіонах навантаження відповідних площ в розрахунку як на 1 трактор, так і зернозбиральний комбайн зросло. Позитивно, що на Миколаївщині вказаний ріст був меншим, ніж по Україні в середньому та її Степу. Однак середнє навантаження ріллі на 1 трактор (проти України в цілому) і площ зернових культур — на 1 комбайн (у порівнянні як з державою в середньому, так і її Степом) в ній, на жаль, все ж були вищими, що свідчить про більш низький рівень забезпеченості Миколаївщини цими двома провідними видами технічних засобів.

Таблиця 1

**Навантаження площ відповідних земельних угідь
на 1 трактор і зернозбиральний комбайн, га**

Показники та роки	Регіони		
	Україна в середньому	Степ	Миколаївська область
Припадає, га:а) ріллі на 1 трактор			
- 1990р.	66,3	77,5	79,6
- 2002р.	119	148	125,8
- 2002р.до 1990р., разів	1,8	1,9	1,6
б) площі зернових на 1 комбайн			
- 1990р.	113	145	161,5
- 2002р.	242	342	374,5
- 2002р.до 1990р., разів	2,1	2,4	2,3

До того ж слід мати на увазі, що з наявного парку, наприклад, тракторів 85% були в експлуатації від 7 до 10 років, внаслідок чого їх технічний стан і надійність надзвичайно низькі, щорічно ремонту підлягає майже 60% тракторного парку. Витрати на паливно-мастильні матеріали по них перевищують допустиму межу. Для досягнення науково обгрунтованого навантаження на техніку під час сільськогосподарських робіт не вистачає 44% тракторів та 52% зернозбиральних комбайнів. Щорічне зменшення кількості техніки на 15-20% може призвести до повного обвалу в цьому питанні.

Для відтворення машинно-тракторного парку на рівні технологічної потреби необхідно щорічно купувати машин і обладнання на

суму понад 7-8 млрд. грн. І хоча аграрними підприємствами в 2001-2002 роках щорічно закуповувалося в середньому по 1,2 тис. зернозбиральних комбайнів і 5,4 тис. тракторів, тенденцію спаду наявності техніки не зупинено. Майже 85% машин вичерпали технічний ресурс.

Сучасна технічна база сільгосп підприємств потребує зміцнення — як в кількісному, так і в якісному відношенні. Згідно з Програмою виробництва зерна на 2002-2005рр. “Миколаївщина — житниця України” області в середньому за рік необхідно відновляти 250 тракторів і купляти по 1000. По зернозбиральних комбайнах ці показники повинні становити відповідно 250 і 500 одиниць, по дискових боронах — 260 і 1000, по оприскувачах — 38 і 300.

Кожне підприємство повинно зі всією відповідальністю підходити до вибору найбільш прийнятних для себе моделей технічних засобів. Особливо ретельно це питання необхідно вирішувати стосовно зернозбиральних комбайнів, бо сучасні енергонасичені комбайни з високою пропускною спроможністю неефективно використовуються на полях з низькою урожайністю. Їхня продуктивність різко зменшується і при збиранні забур'яненних площ. Дослідженнями ННЦ ІМЕСГ встановлено, що для збирання зернових з урожайністю до 30ц/га доцільно використовувати комбайни з пропускною спроможністю 5-7кг/с і потужністю двигуна до 140 кВт, 30-60ц/га — комбайни з пропускною спроможністю 8-10кг/с і потужністю двигуна 180-220 кВт. Комбайни з пропускною спроможністю 12-15кг/с і потужністю двигуна 260-330 кВт ефективно використовуються за врожайності понад 60 ц/га.

Враховуючи сучасну економічну ситуацію в АПК, пріоритетним напрямком вирішення проблем є створення машинно-технологічних станцій (МТС), які обслуговують групу розташованих поряд аграрних підприємств. МТС можуть надавати послуги як крупним сільгосп підприємствам, так і фермерським господарствам. Необхідно зазначити, що МТС особливо прийнятні для дорогої іноземної техніки, придбання та ефективного використання якої окремим (навіть економічно сильним) господарствам в сучасних умовах не під силу. Ці станції мають бути не філіями Укראгросервісу, а

формуваннями, які функціонують на кооперативних або акціонерних засадах з сільгосптоваровиробниками.

У справі підвищення економічної ефективності виробництва важлива роль відводиться прогресивним технологіям, які враховують кліматичні і природні умови конкретного господарства.

Враховуючи складний фінансовий стан держави, для досягнення ефективного розвитку матеріально-технічної бази аграрної сфери АПК необхідні значні іноземні інвестиції, яких, на жаль, поки що залучається дуже мало. Їх залученню певною мірою сприяє створення спеціальних економічних зон (СЕЗ) та територій пріоритетного розвитку (ТПР). Нині у 128 країнах світу існує 882 спеціальні вільні економічні зони. В Україні діє 11 СЕЗ та 9 ТПР зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності, які займають понад 10% території країни. Хоча переважна їх частина працює не більше 2-3 років, але аналіз їх діяльності свідчить про активізацію інвестиційних процесів.

Сільським господарством у СЕЗ та ТПР в регіонах України (у т.ч. Миколаївській області) займається понад 20 іноземних компаній. Вважаємо, що зону їх дій доцільно було б розширити. Однак інвестиційні процеси гальмуються відсутністю позитивного зворотного зв'язку між внутрішнім середовищем та міжнародним ринком фінансів і капіталу, а також конкретних механізмів залучення інвестицій в економіку України.

При створенні спільних (з іноземними партнерами) підприємств доцільно обирати такі напрями розвитку виробництва, які дозволяють максимально концентрувати ресурси і одержувати від їх використання найбільші прибутки.

Комплексне застосування висвітлених напрямків сприятиме покращанню складу ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки і підвищенню ефективності їх діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кириленко І.Г. Формування ефективної аграрної політики - пріоритет програми дій нового Уряду // Економіка АПК.-2003.-№2.-С.32-37.

2. Петров В.М. Моніторинг технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва у пореформений період // Економіка АПК.-2003.-№3.-С.40-45.